

Vedlegg 1

SÆRSKILT OM OMRÅDEVERN AV HENSYN TIL FRILUFTSLIV

Da alt skogbruk ble drevet som plukkhogst, var det ubetydelige konflikter mellom skogbruk og friluftsliv. Tvert imot ble det ansett som en berikende opplevelse å møte skogens folk, og oppleve den lysåpne, varierte plukkhogstskogen. Nå er det bare ca 15% av denne skogtypen igjen, resten er omformet av bestandsskogbruket til ensaldrete skoger, der alle trærne er like gamle og skal stelles og hogges samtidig.

Dessverre er også disse siste restene under sterkt press. Så sent som i 2007 har det foregått en rekke grove flatehogster i disse siste restene av naturliknende skoger, og det kan dokumenteres at 95% av alle hogster i Marka fortsatt bidrar til ensaldrete bestand i framtiden.

Dette er svært uheldig, da mye av gleden ved friluftslivet i Marka er å kunne oppleve og deretter gjenoppleve stemninger og inntrykk. Komme tilbake igjen og igjen, uten at opplevelsen er ødelagt i mellomtiden.

Grunnen til at det var få reaksjoner mot skogbruk før krigen var at skogen fortsatt var ”skog”, også etter hogsten. Flatehogstene gir en brå forandring, og medfører mange ti-år med kjedelig, ensaldret skog før den på nytt hogges. I lange perioder er skogen både uframkommelig tett og svært ensartet. Etter tynninger blir den mer framkommelig, men fortsatt like kjedelig. Ut fra rentebasert skogteori hogges skogen på nytt når det gir høyere forrentning å hogge og plante nytt enn å la den halvgamle skogen stå videre. Dette hogstmodenhetstidspunktet inntreffer mens skogen fortsatt er svært ung, rent biologisk og opplevelsesmessig (mellom 55 og 100 år). Med den store andelen ensalderskog i Marka medfører skogbruket en reduksjon av både tilgjengelig og velegnet areal for friluftsliv.

Det haster å snu denne utviklingen, og det er kun et skikkelig vern som kan redde de siste gammelskogene på lang sikt, og et slikt vern forutsetter at kvalitetsområdene lar seg registrere. Selv om mange hevder at naturopplevelse er noe subjektivt, mener vi at det finnes en del fellesnevnerer, basert på et kulturelt og historisk grunnlag. En lang rekke undersøkelser og forskningsresultater gir grunnlag for å hevde det samme (Se: http://www.oslomarka.no/faglig_bakgrunn.htm og http://www.oslomarka.no/friluftslivets_onsker_og_behov.htm).

NOA har de siste 5 årene registrert det vi kaller Markas siste ”eventyrskog”, de mest opplevelsensrike områdene i Marka. Etter en del prøving og feiling kom vi fram til følgende kriterier for disse skogene:

- Gammel skog. Høy alder er i seg selv en attraksjon. Vi blir en del av historien sammen med gamle trær. Noen eksempler: Norges eldste grantre spirte før Columbus gikk i land i Vest-India! De eldste trærne i Marka var vitner til at svenske dragoner red forbi under den store nordiske krigen.
- Naturlighet, uberørthet. Skog som får stelle seg selv gjennom lengre tid gir en positiv kontrast til kulturskog og andre menneskeverk.
- Mangfold og variasjon er svært viktige kvaliteter for opplevelse. Variasjon i topografi og fuktighet gir ulike vekstbetingelser for planter og for trærnes utvikling. Veksling mellom ulike skogtyper, variasjon i skogens tetthet og alder og forskjellig undervegetasjon gir grunnlag for skiftende stemninger og varierte

opplevelser. Tjukke granlier som veksles av med furukoller og myrer; mosematter som går over i blåbærlyng i lysningene; innslag av lauvtrær og særegne ”krongelfuruer” og ”skjørtegran” pirrer fantasien og nysgjerrigheten og gjør området mer attraktivt og opplevelsesrikt.

- Romopplevelsen kan være meget sterk i naturen, med trange, ville daler, urørte små tjern og myrer omgitt av skogkledde lier og koller. Variert geologi og derigjennom variert topografi kan gi store variasjoner i terrenget, og dermed romligheten i naturen. Men også variasjonen i skogens struktur i form av ulik tetthet og varierende størrelse på trærne bidrar til å danne rom. Desto mer variert, dest mer spennende. Det motsatte ytterpunktet, storslagne utsikter, bidrar også til økt opplevelse, særlig som kontrast til skogsrommene.
- Særpreg. Områder som har sin egen tydelige identitet er ofte spennende turmål. Særpregete fjellformasjoner og rom i skogen, spesielle trær, flotte stier eller kulturminner og andre ting som gir stedet en historie eller på annen måte skiller det fra andre områder, er faktorer som påvirker opplevelseskvaliteten.
- Historisk tilknytning. Spor etter tidligere tiders virksomhet, fra den gangen mennesket ikke hadde større makt over naturen, er viktige elementer i opplevelsen og i vår egen identifisering med terrenget. Det går et mer eller mindre tydelig skille mellom spor fra forfedrenes virksomhet, basert på muskelkraft og moderne inngrep basert på maskinell og rasjonell naturutnyttelse.

Alle ”eventyrskogene” skiller seg ut fra omgivelsene, i hovedsak pga. høyere alder og større intern variasjon enn omkringliggende skog. Ut fra registreringene har vi delt dem i 3 hovedgrupper:

- A. Svært verdifulle områder med store opplevelsesverdier, bevares urørt eller kun med bevarende skjøtsel.
- B. Meget verdifulle områder med store opplevelsesverdier, behov for vedlikeholdende skjøtsel, for eksempel i form av forsiktig plukkhogst.
- C. Verdifulle områder, med stort potensial for rike opplevelser, fordrer tilpasset skjøtsel ut fra tilstand.

Vi trenger tre typer vernetiltak:

- bevarende vern (”reservater”), der det er opplevelsen av naturens eget liv som er attraksjonen. Til denne kategorien er det naturlig å legge A-områdene fra eventyrskogregistreringen, samt andre områder med tilsvarende verdi.
- vern gjennom forsiktig plukkhogst som opprettholder den naturliknende tilstanden. Til denne kategorien bør resten av eventyrskogene legges.
- ”restaureringsvern”, der skoger som er omformet til ensalderskog restaureres tilbake til en flerskiktet, fleraldret tilstand, egnet for framtidig plukkhogst. Dette vil i hovedsak være et behov i to typer saker: I nærområdene til bebyggelsen og for å binde sammen verneområder og andre områder med store opplevelses-, naturfaglig eller kulturhistorisk verdier til større, sammenhengende områder.